

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Dret

DRET CIVIL I

PRIMER CURS
Segon Quadrimestre
CURS 2001-2002

Assignatura Obligatòria
Crèdits Totals: 9

PROFESSORS:

Dr. Esteve Bosch Capdevila
Sr. Sergio Nasarre Aznar

DRET CIVIL I

ENSENYAMENT DE DRET
CRÈDITS : 9 (6 teòrics i 3 pràctics)
Segon quadrimestre

ASSIGNATURA TRONCAL
Nombre de temes: 31

ÀREA DE DRET CIVIL

PROFESSORS:
Dr. Esteve Bosch Capdevila
Sr. Sergio Nasarre Aznar

INTRODUCCIÓ

Lliçó 1: El concepte de dret civil.

1. La norma jurídica en general.
 - 1.1. La seva estructura.
 - 1.2. El seu destinatari.
2. La "matèria civil".
3. El concepte de dret civil.
 - 3.1. La distinció entre dret públic i dret privat.
 - 3.2. El dret privat general i els drets privats especials.
4. La distribució sistemàtica del dret civil.

Lliçó 2: La coexistència de règims jurídics civils com a resultat d'un procés històric.

1. Els Decrets de Nova Planta: la seva gènesi i els seus efectes.
2. El moviment codificador europeu.
3. La codificació civil espanyola i l'anomenada "questió foral".
 - 3.1. L'etapa dels projectes unitaris.
 - 3.2. L'etapa de les lleis especials: propietat i persona.
 - 3.3. El codi civil integrador.
 - 3.4. La proposta de codificació del "dret civil de Castella" i el sistema d'apèndixs.
4. La publicació del Codi Civil: les seves dues edicions.
 - 4.1. La doble valoració del Codi Civil.
 - 4.1.1. El Codi Civil com a dret civil especial de Castella.
 - 4.1.2. El Codi Civil com a dret general d'Espanya.
 - 4.2. La "conservació" dels altres drets civils territorials.
5. El sistema de Compilacions.

6. L'abandó de la idea d'un codi civil únic. La reforma del Títol Preliminar del Codi Civil.

7. El reconeixement general dels drets civils territorials a la Constitució espanyola de 1978.

Lliçó 3: L'ordenament civil de Catalunya en el marc de la pluralitat d'ordenaments civils de l'Estat espanyol.

1. Preliminar: el concepte d'"ordenament jurídic" i els seus principis.
2. L'ordenament civil de Catalunya.
 - 2.1. La seva incompletesa constitucional.
 - 2.2. La situació actual de la normativa civil catalana.

3. La relació entre el dret civil català i el dret civil estatal a Catalunya.
 - 3.1. L'aplicació "directa" del dret civil estatal.
 - 3.2. L'aplicació "preferent" del dret civil català.
 - 3.3. L'aplicació "supletòria" del dret civil estatal.

4. La relació entre el dret civil català i els altres drets civils territorials.
 - 4.1. El dret interregional.
 - 4.2. El veïnatge civil.
5. El dret local.

Lliçó 4: L'ordenament jurídic. Les fonts i els elements complementaris.

1. Les fonts de l'ordenament jurídic.
 - 1.1. La llei.
 - 1.1.1. Les seves característiques.
 - 1.1.2. L'existència de la llei.
 - 1.1.3. La seva validesa.
 - 1.2. El dret consuetudinari.
 - 1.2.1. L'ús i el costum.
 - 1.2.2. La "legalització del costum".

- 1.2.3. La necessitat de prova.
- 1.3. Els principis generals del dret. L'"analogia iuris".
2. Els elements de complementació.
 - 2.1. La jurisprudència del Tribunal Constitucional.
 - 2.2. La jurisprudència del Tribunal Suprem i del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.
 - 2.3. Les resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat.
3. L'equitat en l'arbitratge d'equitat.
4. El dret comunitari europeu i la seva influència en el dret intern espanyol.

Lliçó 5: La interpretació i l'aplicació de les normes jurídiques.

1. La interpretació de la llei.
 - 1.1. El subjecte i l'objecte de la interpretació.
 - 1.2. Els mitjans i els criteris d'interpretació.
 - 1.3. Les classes d'interpretació.
2. L'aplicació de la llei un cop interpretada.
 - 2.1. L'equitat com a criteri de moderació.
 - 2.2. La integració de la llei.
 - 2.2.1. L'"analogia legis".
 - 2.2.2. La "tradició jurídica catalana".
 - 2.2.3. Els "principis generals que inspiren l'ordenament jurídic de Catalunya".
 - 2.2.4. Les remissions.
3. El valor jurídic de les normes d'interpretació i d'aplicació.

Lliçó 6: L'aplicabilitat de la llei.

1. El concepte de vigència de la llei.
2. L'àmbit territorial de vigència.

3. L'àmbit temporal de vigència.
 - 3.1. L'entrada en vigor i la pèrdua de vigència.
 - 3.2. L'efecte de la vigència: l'aplicabilitat immediata o no retroactivitat de la llei.
4. L'aplicabilitat de les lleis no vigents.
 - 4.1. L'aplicabilitat de les lleis derogades. Els principis de les Disposicions Transítories del Codi Civil.
 - 4.2. L'aplicabilitat de les lleis no vigents en el territori. El conflicte de lleis.

Lliçó 7: L'eficàcia de la llei.

1. Els tipus d'eficàcia.
2. L'evitació de l'aplicació.
 - 2.1. La ignorància de la llei i l'error de dret.
 - 2.2. El frau a la llei.
 - 2.3. L'exclusió voluntària de la llei aplicable.
3. La infracció de la norma. L'acte contra llei.

PART GENERAL

LA PERSONA

Lliçó 8: La personalitat civil.

1. Els seus components.
 - 1.1. La capacitat jurídica.
 - 1.2. La capacitat d'obrar. La seva graduabilitat i els criteris d'atribució; les seves restriccions.

2. El poder de disposició.
 - 2.1. Els seus components.
 - 2.2. Les limitacions al poder de disposició.
3. Les prohibicions.

Lliçó 9: La persona física.

1. L'adquisició de la personalitat. Els seus requisits.
 - 1.1. El "nasciturus".
 - 1.2. El no concebut.
2. L'extinció de la personalitat.
 - 2.1. La mort i la declaració de mort.
 - 2.2. La comorència.
3. La prova del començament i de la fi de la personalitat.
4. La identificació de la persona: el nom.

Lliçó 10: Els drets de la personalitat.

1. El seu concepte i els seus caràcters.
2. Les classes.
 - 2.1. En l'esfera material: la vida, la integritat, la llibertat.
 - 2.2. En l'esfera no material: l'honor, la intimitat, la imatge.
3. La protecció civil dels drets no materials.

Lliçó 11: L'estat civil i la condició civil de la persona.

1. Delimitació dels conceptes.
2. Els estats i les condicions civils reconeguts a l'ordenament jurídic.
3. Els títols d'adquisició.

4. Els títols de legitimació.
 - 4.1. La inscripció en el Registre Civil.
 - 4.2. Els títols supletoris. La possessió d'estat.
 - 4.3. Els títols provisionals.
5. Les facultats de l'estat i la condició civils. Les accions d'estat civil.

Lliçó 12: L'edat.

1. La majoritat: la plenitud de la capacitat d'obrar.
2. La minoritat. La "capacitat natural".
 - 2.1. Capacitat i incapacitat d'obrar.
 - 2.2. El dret d'audiència.
3. La situació del menor d'edat emancipat.
 - 3.1. L'emancipació i les seves causes.
 - 3.2. Els seus efectes.
4. La situació del menor d'edat de vida independent.

Lliçó 13: La incapacitació.

1. La incapacitació en benefici de l'incapacitat.
 - 1.1. Concepte i fonaments.
 - 1.2. La declaració judicial.
 - 1.3. Els efectes de la declaració d'incapacitació. Incapacitació plena i incapacitació limitada.
2. La incapacitació en benefici de tercers. La prodigalitat.

Lliçó 14: Els criteris personals d'aplicació de les normes.

1. La nacionalitat. Concepte.

2. La nacionalitat espanyola.
 - 2.1. La condició d'espanyol "d'origen".
 - 2.2. L'adquisició de la nacionalitat.
 - 2.3. La consolidació de la nacionalitat per possessió d'estat.
 - 2.4. La conservació, la pèrdua i la recuperació de la nacionalitat.
 - 2.5. La prova de la nacionalitat.
3. El veïnatge civil.
 - 3.1. Concepte i terminologia.
 - 3.2. L'adquisició, la conservació, la pèrdua i la recuperació del veïnatge civil.
 - 3.3. La prova del veïnatge civil.

Lliçó 15: El domicili.

1. La localització de la persona.
2. El domicili.
 - 2.1. El concepte de "residència habitual".
 - 2.2. L'eficàcia jurídica del domicili.
 - 2.3. Les classes de domicili.
 - 2.4. La pluralitat de domicilis.
3. La residència.
4. El parador.

Lliçó 16: L'absència.

1. L'absència. Les tres situacions de l'absència.
2. La defensa del desaparegut: els seus efectes. La seva cessació.
3. L'absència declarada. Situació d'absència i declaració d'absència.
 - 3.1. La situació patrimonial i personal de l'absent.
 - 3.2. El representant de l'absent. Designació, facultats i remuneració.
 - 3.3. La fi de l'absència declarada.

4. La declaració de mort.
 - 4.1. Els seus requisits.
 - 4.2. El seu efecte: l'equiparació a la mort.

Lliçó 17: El Registre Civil.

1. Concepte.
2. Els fets inscripibles.
3. L'organització del Registre Civil. Les seves seccions.
4. Els assentaments registrals: les seves classes i el seu valor jurídic.
5. La concordança entre el Registre i la realitat. Els mitjans per a obtenir-la.
6. La publicitat formal del Registre.

Lliçó 18: La persona jurídica.

1. El concepte de persona jurídica.
2. Els components de la persona jurídica.
 - 2.1. L'entitat.
 - 2.2. L'atribució de la personalitat. Criteris.
3. Les classes de persona jurídica.
 - 3.1. Les persones jurídiques de dret privat.
 - 3.1.1. Distinció segons l'entitat: personal o patrimonial.
 - 3.1.2. Distinció segons la finalitat: l'interès públic o l'interès privat.
 - 3.2. Les persones jurídiques de dret públic.
4. La personalitat civil de les persones jurídiques. El seu caràcter limitat.
 - 4.1. La nacionalitat.
 - 4.2. El domicili.
 - 4.3. La responsabilitat.
 - 4.4. L'extinció.

5. Les associacions.
 - 5.1. La regulació actual de les associacions. L'article 22 de la Constitució i la Llei catalana 7/1997, de 18 de juny, d'associacions.
 - 5.2. Els requisits de constitució.
 - 5.3. El règim jurídic.
 - 5.4. La publicitat.
 - 5.5. El règim de responsabilitat patrimonial.
 - 5.6. Les associacions no inscrites.
6. Les fundacions.
 - 6.1. Aspectes generals. La Llei catalana 5/2001, de 2 de maig, de fundacions.
 - 6.2. La constitució de la fundació.
 - 6.2.1. La carta fundacional.
 - 6.2.2. La dotació.
 - 6.2.3. Els estatuts.
 - 6.2.4. L'adquisició de la personalitat jurídica.
 - 6.3. L'estructura i el règim de la fundació.
 - 6.3.1. El patrimoni i la seva gestió.
 - 6.3.2. El patronat.
 - 6.4. La fusió, l'escissió, l'extinció i la liquidació de les fundacions.
 - 6.5. El control de la Generalitat: el Protectorat.

ELS BÉNS

- Lliçó 19: Els béns.**
1. El concepte jurídic de bé. La distinció entre cosa i bé.
 2. La classificació dels béns: criteris de distinció i règim jurídic.
 - 2.1. De domini públic i de propietat privada.
 - 2.2. Mobles i immobles.
 - 2.3. Corporals i incorpòrals.
 - 2.4. Consumibles, no consumibles i deteriorables.
 - 2.5. Fungibles i no fungibles.

- 2.6. Divisibles i indivisibles.
 3. El concepte de bé corporal.
 - 3.1. Bé simple i bé compost.
 - 3.2. Les parts integrants.
 - 3.3. Les pertinençes. Els accessoris.
 4. Els fruits. Les seves classes.
 5. Les despeses en els béns. El doble criteri de distinció.
 - 5.1. Despeses necessàries, útils i sumptuàries.
 - 5.2. Despeses ordinàries i extraordinàries.
- Lliçó 20: Les universalitats.**
1. Concepte i classes d'universalitats.
 2. Consideració especial del patrimoni.
 - 2.1. El patrimoni general de la persona. Les seves funcions.
 - 2.2. Els patrimonis especials. La seva formació.
 - 2.3. Els mecanismes de cohesió, de manteniment i d'expansió del patrimoni.
 - 2.4. L'administració del patrimoni.

LES SITUACIONS JURÍDIQUES

- Lliçó 21: La relació jurídica.**
1. Els seus elements: personals i reals.
 2. La qualificació de les relacions jurídiques.
 - 2.1. Les relacions jurídiques inherents a la persona.
 - 2.2. Les relacions jurídiques patrimonials: personals i reals.

EL NEGOCI JURIDIC

Lliçó 22: Les situacions jurídiques subjectives.

1. El seu concepte.
2. Les situacions jurídiques actives.
 - 2.1. La legitimació d'actuar.
 - 2.1.1. La legitimació en interès aliè: la potestat.
 - 2.1.2. La legitimació en interès propi: el dret subjectiu.
 - 2.1.2.1. Les seves classes.
 - 2.1.2.2. L'acció.
 - 2.1.3. L'expectativa de dret. La seva protecció.
 - 2.1.4. La facultat de formació.
2. L'exercici extingit de les situacions jurídiques actives. Especial consideració de l'abús de dret.
- 2.3. L'extinció i la renúncia.
3. Les situacions jurídiques passives.
 - 3.1. L'abstenció i el deure d'actuar.
 - 3.2. Les seves classes.
 - 3.2.1. La submissió personal.
 - 3.2.2. El deute patrimonial. L'excepció.
 - 3.2.3. La càrrega patrimonial.

Lliçó 23: El límit temporal de l'exercici i l'existència de les situacions jurídiques subjectives.

1. La computació del temps. Les seves modalitats.
2. Els efectes jurídics del temps.
 - 2.1. La prescripció extintiva.
 - 2.1.1. El seu fonament i la seva al·legació.
 - 2.1.2. La interrupció i la suspensió del còmput del temps.
 - 2.2. La caducitat.
 - 2.3. Altres figures.

Lliçó 24: El negoci jurídic.

1. Els fets jurídics i les seves classificacions.
2. El concepte de negoci jurídic.
3. El contingut volitiu, el valor normatiu i l'eficàcia jurídica del negoci.
4. L'autonomia de la voluntat. Els seus límits: especial referència a la forma i a la causa.
5. L'estructura del negoci jurídic.
6. La classificació dels negocis jurídics.
 - 6.1. Per la seva relació amb l'ordenament jurídic: negocis típics i atípics.
 - 6.2. Pels requisits del seu valor negocial: negocis inter vivos i mortis causa.
 - 6.3. Per l'àmbit objectiu de la seva eficàcia: personals i patrimonials.
 - 6.3.1. Els negocis patrimonials inter vivos.
 - 6.3.1.1. Onerosos i gratuïts.
 - 6.3.1.2. D'obligació i de disposició.
 - 6.3.2. Els negocis patrimonials mortis causa: l'efecte de destinació. Pel nombre de posicions jurídiques en el negoci: unilaterals, bilaterals i plurilaterals.

Lliçó 25: La declaració de voluntat negocial.

1. La declaració de voluntat.
 - 1.1. L'acte de declaració.
 - 1.1.1. La consciència del valor declaratiu.
 - 1.1.2. El seu mitjà expressiu.
 - 1.2. La voluntat declarada. La seva relació amb la voluntat interna.
 - 1.3. La inexistència de declaració.
 - 1.3.1. La declaració feta no seriosament.

1.3.2. La reserva mental.

2. La perfecció de la declaració.
3. La substantivitat de la declaració.
4. Les relacions entre les declaracions de voluntat negocial: la concurrència i la complementació.

Lliçó 26: La forma del negoci jurídic.

1. El seu concepte. El principi de llibertat de forma.
2. Les classes de forma i els seus efectes.
3. La reproducció del negoci i el seu reconeixement formal.

Lliçó 27: La causa del negoci jurídic.

1. Les accepcions de la "causa" en el Codi Civil.
 - 1.1. La causa en sentit subjèctiu. El motiu.
 - 1.2. La causa en sentit objectiu.
2. Els tres aspectes de la causa en sentit objectiu: del negoci, de l'obligació, i de la tradició.
3. L'àmbit de la causa: els negocis causals i els negocis abstractes.
4. La causa com a qualificadora dels negocis.
 - 4.1. El negoci indirecte.
 - 4.2. El negoci fiduciari. La seva construcció en el dret espanyol.

Lliçó 28: Els vicis del negoci jurídic.

1. Els vicis de la declaració de voluntat.
 - 1.1. La declaració feta sense llibertat: la violència i la intimidació.

1.2. La declaració no exacta.

- 1.2.1. L'error vici: els requisits per a la seva eficàcia.
- 1.2.2. El dol: concepte, classes i règim.
- 1.3. La declaració no concordant amb la realitat: l'error obstatiu.

2. Els vicis de l'acord causal.

- 2.1. La inexistència i la il·licitud.
- 2.2. La falsedat de la causa.

3. La inexistència del negoci jurídic.

- 3.1. La simulació.
 - 3.1.1. El seu concepte. Simulació absoluta i relativa.
 - 3.1.2. L'àmbit de la simulació: el tipus negocial, l'objecte i les persones.
 - 3.1.3. Els efectes de la simulació.
- 3.2. El dissens.

Lliçó 29: Els elements accidentals del negoci jurídic.

1. El concepte d'element accidental.
2. La condició.
 - 2.1. Concepte.
 - 2.2. Classificació de les condicions. Els seus efectes respectius.
 - 2.2.1. Potestatives, casuals i mixtes.
 - 2.2.2. Positives i negatives.
 - 2.2.3. Lícites, il·lícites i impossibles.
 - 2.2.4. Suspensives i resolütories.
 - 2.3. Les tres possibles situacions del fet condició.
 - 2.3.1. La pendència.
 - 2.3.2. El compliment i la frustració: la retroactivitat.
3. El termini.
 - 3.1. Concepte.
 - 3.2. Les classes i els efectes.
 - 3.3. Les relacions del termini amb els subjectes del negoci: la seva consideració com a benefici.
4. El mode.

- 4.1. La seva configuració jurídica.
- 4.2. La inserció del mode en l'eficàcia del negoci.
- 4.3. El compliment i l'incompliment del mode.

Lliçó 30: La ineficàcia del negoci jurídic.

1. La nul·litat insanable.
 - 1.1. La ineficàcia del negoci nul.
 - 1.2. La conversió del negoci nul.
 - 1.3. La nul·litat parcial.
2. L'anul·labilitat o nul·litat sanable del negoci.
 - 2.1. La seva configuració jurídica.
 - 2.2. Les causes d'aquesta nul·litat.
 - 2.3. La seva al·legació i exercici.
 - 2.4. La convalidació del negoci anul·lable.
3. La rescissió.
 - 3.1. L'àmbit de la rescissió.
 - 3.2. L'actió de rescissió. La seva eficàcia.

LA REPRESENTACIÓ

Lliçó 31: La representació.

1. El seu concepte.
2. Les seves fonts: la llei i la voluntat.
3. La representació voluntària.
 - 3.1. El negoci d'apoderament. El poder. La possibilitat de nomenament de substituït.
 - 3.2. El negoci representatiu. La "contemplatio domini".
 - 3.2.1. L'interès del representat i l'interès del representant.
 - 3.2.2. La capacitat d'obrar de l'apoderat.
 - 3.2.3. La intervenció del poderdant en el negoci representatiu.

- 3.3. La representació ineficax: la ratificació.
- 3.4. L'extinció del poder i la subsistència dels seus efectes.
4. L'anomenada representació indirecta.

BIBLIOGRAFIA

Es recomanen les darreres edicions dels manuals següents:

- Manuel ALBALADEJO: *Derecho civil*, t. 1 (2 volums), Barcelona, José María Bosch, Editor.
- Ferran BADOSA COLL (coordinador): *Compendi de Dret Civil català*, Barcelona, editorial Marcial Pons.
- Luis DIEZ-PICAZO y Antonio GULLÓN: *Sistema de Derecho civil*, vol. I, editorial Tecnos, S.A.
- José Luis LACRUZ BERDEJO (i altres): *Elementos de Derecho Civil*, t. 1, Ed. Dykinson.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

Introducció i Part General del Dret Civil. La coexistència de règims jurídics civils, l'aplicació i la interpretació de la norma. La persona, els béns, les situacions jurídiques. El negoci jurídic. La representació.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

La nota final serà el promig de les qualificacions de les tres parts següents:

1. Part teòrica - preguntes tipus test
 - 50 preguntes en les que l'alumne haurà d'assenyalar si l'enunciat és o no correcte, o triar entre una de les vèries

solucions proposades. No es podran utilitzar textos legals. Les respostes incorrectes restaran de la puntuació obtinguda.

- Temps: 45 minuts.
- Valoració: 1/3 de la nota final.

2. Part teòrica – preguntes a desenvolupar

- 2 preguntes, la formulació de les quals coincidirà amb punts concrets del programa. No es podran utilitzar textos legals.
- Temps: 30 minuts.
- Valoració: 1/3 de la nota final.

3. Part pràctica

- Resolució d'un o més casos pràctics, que l'alumne haurà d'estructurar a partir de les preguntes que se li formulin.
- Es valorarà no només l'encert en la solució dels supòsits plantejats, sinó també, i especialment, la correcció de l'argumentació jurídica realitzada, i la referència directa als preceptes legals aplicables.
- L'alumne podrà utilitzar tots els textos legals que consideri necessaris.
- Temps: 1 hora i 15 minuts.
- Valoració: 1/3 de la nota final.